

Spiritismen.

Af Aleksis Petersen.

II.

Aandernes Manifestationer.

I forrige Artikel paaviste vi Spiritismens Forbindelse med Socialismen og omtalte dens Oprindelse og Fremgang saa vel som nogle af de mere bekjendte spiritistiske Medier. I denne skulle vi stifte Bekjendtskab med selve Aanderne og deres Manifestationer.

Tidligere kunde det maaske være forbundet med nogen Vanskelighed at komme til fuld Klarhed i Spørgsmaalet om Aanderne, deres Natur og Væsen, de Forhold hvorunder de leve osv.; men denne Vanskelighed er nu saa temmelig blevet fjernet, da der foreligger en Rigdom af direkte Meddelelser fra selve Aanderne, og især da det er lykkedes at tilvejebringe en telegrafisk Forbindelse med Aandelandet. Vi ere derved blevne forsynede med de omstændeligste og naturligvis paalideligste Efterretninger om «Dagen efter Døden», og Spørgsmaal, der tidligere ansaas for uløselige, ere nu løste.*)

---

*) Vor Kundskab om Aanderne og deres Leven og Færden i Aandelandet (*spirit-land, spirit-realm*) er bleven i høj Grad udvidet,

Spiritismen.

Af Aleksis Petersen.

II.

Aandernes Manifestationer.

I forrige Artikel paaviste vi Spiritismens Forbindelse med Socialismen og omtalte dens Oprindelse og Fremgang saa vel som nogle af de mere bekjendte spiritistiske Medier. I denne skulle vi stifte Bekjendtskab med selve Aanderne og deres Manifestationer.

Tidligere kunde det maaske være forbundet med nogen Vanskelighed at komme til fuld Klarhed i Spørgsmaalet om Aanderne, deres Natur og Væsen, de Forhold hvorunder de leve osv.; men denne Vanskelighed er nu saa temmelig blevet fjernet, da der foreligger en Rigdom af direkte Meddelelser fra selve Aanderne, og især da det er lykkedes at tilvejebringe en telegrafisk Forbindelse med Aandelandet. Vi ere derved blevne forsynede med de omstændeligste og naturligvis paalideligste Efterretninger om «Dagen efter Døden», og Spørgsmaal, der tidligere ansaas for uløselige, ere nu løste.*)

---

*) Vor Kundskab om Aanderne og deres Leven og Færden i Aandelandet (*spirit-land, spirit-realm*) er bleven i høj Grad udvidet,

Vi ville imidlertid, i Stedet for at betragte Aandernes Færden i *the spirit-realm* fortrinsvis hellige vor Opmærksomhed til deres Bedrifter her paa Jorden og se, hvor-

---

efter at det er lykkedes C. Pine at opfinde en Aandetelegraf. Underretning herom kan faas i en nylig udkommen Bog, der bærer den indbydende Titel: *•The two discoveries or key to Pine's spiritual telegraph. This Key not only unlocks the abstruse labyrinths of mathematical science but enables every person, who values the privilege to converse as freely with friends in spirit-life as when they were on earth. Containing a series of communications of the most intense interest by this new invention with an engraving of the instrument. By Clement Pine. London 1874.•*

Apparatet er forevrigt ikke meget kompliceret. Paa en Bordplade er anbragt to concentriske Cirkler; i den yderste Periferi er anbragt Alfabetets Bogstaver fra A til Ø, i den inderste Tallene fra 0 til 9; i Cirklernes Centrum findes en bevægelig Viser. Apparatet sælges, alt eftersom det er mere eller mindre luxuriøst udstyret, til en Pris af fra 2¼ L. St. til 7 sh. 6 d.

Den, der ønsker at telegrafere, sætter sig hen til Bordet og lægger Haanden paa Pladen eller, naar hans Mediumsevne ikke er stærkt udviklet, paa Viseren; men *•han maa passe vel paa ikke selv at sætte Viseren i Bevægelse•*. Naar man har siddet saaledes en Stund, er det *•meget sandsynligt, at man vil blive belønnet med at se Viseren blive sat i Bevægelse af en usynlig Magt•*. Det er Aanden! I Almindelighed løber Viseren i Begyndeisen meget hurtigt rundt uden at standse ved noget Bogstav; men naar man pent beder Aanden om at give sig lidt Tid, vil den nok gjøre det: Viseren gjør da smaa Ophold ved de respektive Bogstaver og frembogstaverer paa den Maade Ord og Sætninger. I Almindelighed fremsaves først Navnet paa den Aand, der er i Virksomhed. Har man faaet det at vide, kan man gjøre den de forskjelligste Spørgsmaal, som den da besvarer paa den antydede Maade. Ved Hjælp af dette Apparat kan man føre de interessanteste Samtaler med Væsenerne i Aandeverdenen, og *•saaledes fjernes da den sidste Tvivl om, at Ens Venner og Slægtninge, der have bortkastet det jordiske Hylster, endnu leve og kun vente paa at bringe os glade Tidender•*. Det er derfor intet Under, at Pine *•ikke tager i Betænkning at sige•*, at hans Opdagelse eller Opfindelse *•af den næste Generation vil blive betegnet som vor Tids betydeligste Opdagelse•*, at der *•aldrig før*

ledes de gjøre sig bemærkede henede. Men inden dette kan ske, inden vi kunne komme til at nyde Skuet af de spirite Manifestationer, maa vi opfylde forskellige Be-

---

er bleven gjort nogen lignende Opdagelse, og at ved den «Alt hvad der hidtil var skjult bliver aabenbaret». Om sin Bog siger han meget beskedent, at den er «det betydningsfuldeste Værk, der nogensinde er udgaaet fra Pressen», og det er en Selvfølge, at «det er i Alles Interesse at gjøre sig bekendt med dets Indhold».

Det, Pine ved Hjælp af sin Telegraf har faaet at vide om Aanderne og Aandelandet, er ganske vist højest overraskende. Hans Bog indeholder de mest detaillerede Oplysninger, af hvilke det fremgaar, at Aandelandet naturligvis er meget smukkere end Jorden, men forøvrigt dog har det Meste tilfælles med den. I Aandelandet findes der Bjerge, Floder, Søer, Skove, Blomster, Dyr, Huse — kort sagt Alt eller omtrent Alt, hvad man finder henede; men desuden findes der forskellige Sager, som vi ikke kjende noget til. Saaledes voxer der en Slags Løg, der er meget forskellig fra dem, der voxe henede: «saa forskellige, at de i Virkeligheden fortjente et eget Navn»; de have en «yndig Duft»; nogle af dem ere saa store «at de have en Omkreds paa syv Fod», og Stilken, siger en Aand, «er saa tyk, at jeg ikke kan sige, hvor tyk den er». Der skal ogsaa findes nogle Møl, som slet ikke ligne vore; «at kalde dem kjønne vilde give en meget svag Forestilling om dem: de ere virkelig mageløse». Af Frøer vrimler der: «ja», siger en Aand, «her er saa mange, at de næsten plage os. Tro ikke, at jeg narrer Dig: det er faktisk, at der er Frøer i Aandelandet. Fortæl det til en Præst, og han vilde blive i højeste Grad forarget over at høre, at der findes Frøer i Aanderiget. Men det er et Faktum, som det ikke nytter at benægte». Der findes mageløs smukke Egne deroppe, «saa meget skjønnere end de jordiske som Solen er prægtigere end Maanen». Der er Bjærglandskaber og Slettelandskaber. Der er Vildt i Overflodighed og for Jægere er der meget at gjøre deroppe. Aandernes Beskjæftigelser ere omtrent som Menneskenes. De spise og drikke og sove og udføre alle Slags Arbejder; Arbejdet er deroppe omtrent lige saa delt som henede. Om Morgen syng Aanderne Lovsange til Herrens Pris; om Eftermiddagen muntre Sange og om Aftenen gemytlige. Deres Musik skal være fortrinlig, og der er næppe Noget, der formaar at sætte dem i saa godt Humør som god Musik. Læsning er meget yndet

tingelser. Aanderne ere ikke altid saa lette at komme ud af det med; de ville ikke vise sig ved en hvilken som helst Lejlighed, og deres interessanteste Manifestationer

---

i Aande verdenen, og Videnskaberne dyrkes meget. Herschel er Præsident for et astronomisk Fakultet; Franklin, Solon, Salomon og Melancton præsidere i andre Fakulteter. Dickens er — efter hvad en af Aanderne, som særlig synes at have helliget sig Studiet af den æsthetiske Literatur, fortæller — for Tiden sysselsat med at skrive gennem et amerikansk Medium; hans ny Værk antages snart at skulle udkomme. De fleste — ikke alle — Aander bede jævnlig •til Ham, der ikke vil, at man skal bede uden i Aand og Sandhed•; netop saadanne ere Aandernes Bønner. •Men tro blot ikke, at Aanderne ikke bestille Andet end at bede og synge Psalmer! Sig til Theologerne, at deres Sjælehandel vil være en daarlig Forretning i Aanderiget?• Aanderne ere i Reglen langt mere dydige end Menneskene. Renlighed er da i alt Fald langt almindeligere hos dem end blandt os. •Ja, jeg véd nok,• siger en Aand, •at nogle af dem ere forsømmelige i saa Henseende, blandt Andre jeg; men Reglen er dog, at Renlighed opfyldes af dem som en Pligt; de have Badeapparater i deres Huse, og de benytte dem i Almindelighed daglig.• Aanderne ere kjærlige og fredsommelige, og Uenighed kjende de Intet til. Havesyge véd de ikke, hvad er; thi privat Ejendom findes — efter hvad nogle Aander fortælle, andre have modsat Mening — ikke i Aandelandet. Om Aandernes ægteskabelige Forhold hersker der nogen Uklarhed; dog er man vel næppe berettiget til at tvivle om deres Renhed. Et yndet Konversations-emne i Aande verdenen er Aandetelegrafen. •Saa stor Opsigt,• fortæller en Aand, •har den vakt deroppe, at der næsten ikke tales om Andet. Man kan gaa hvorhen man vil, man hører dog altid Spørgsmaalet: hvad Nyt ved Telegrafen? Og Aanderne fryde sig med udsigelig Glæde over, at der er blevet aabnet dem en Vej, ad hvilken de kunne give deres Venner paa Jorden Meddelelser.• — Paa disse Meddelelsers Beskaffenhed har Læseren her set tilstrækkelige Prøver!

Formodentlig vil man nu indvende, at disse Prøver ikke kunne være afgjørende. Man vil indvende, at de i det Højeste kun vise, at Opfinderen af Aandetelegrafen og Forfatteren til den omtalte Bog er mer end almindelig gal; og man vil paastaa, at fordi Clement Pine er gal, behøve andre Spiritister ikke at være det. — Denne Indvendings Berettigelse kan dog ikke anerkjendes.

faar man i Almindelighed kun under visse Betingelser Lov til at se.

Saaledes hedder det ofte, at den, der vil være Vidne til de mest interessante Fænomener, ikke maa være »bunden i en videnskabelig Opdragelses Lænker.» Positiv Tro paa Manifestationerne fordres maaske ikke, — skjønt det ganske sikkert har en højst oplivende Indflydelse paa Aanderne, om man tror paa dem —; men stærkt udpræget Tvivl kan i alt Fald ikke tillades. Aanderne sætte overordenlig Pris paa, at man tror paa dem, og Skepsis kunne de ikke fordrage; møder man hermed, risikerer man enten at faa slet Intet at se, eller i alt Fald at maatte lade sig nøje med de mere tarvelige og mindre betydelige Fænomener. At der opstilles en saadan Betingelse, er maaske dog ikke det mest Mærkelige. De, der benægte den objektive Virkelighed af forskellige

---

At Pines Galskab ikke i og for sig involverer andre Spiritisters Galskab er selvfølgelig; men de Meddelelser, hans Venner i Aandeverdenen have givet ham, ere i Virkeligheden ikke mere forrykte end de Historier, man kan træffe hos andre af de mest anerkjendte Spiritister (f. Ex. den berømte Allan Kardec), og den Skildring, han giver af Livet i Aandelandet, har sine Sidestykker hos og er faktisk bleven godkjendt af mange højt ansete Spiritister. N. B. Wolfe, der — som vi saa i forrige Artikel — dog ikke er blottet for sund Menneskeforstand, har i sin Bog meddelt mange Aandesamtaler, der ganske stemme med de ovenfor leverede Prover. Ogsaa hos Wolfe høre vi om Livet i Aandelandet, om Aandernes Udseende og Beskjæftigelse, om deres sociale Forhold, om deres Boliger, om Træer, Blomster, Dyr osv. osv. i Aandelandet. Ogsaa Wolfe fortæller om en Aandetelegraf, der adskiller sig fra vor derved, at den virker uden Telegraftraad: som elektrisk Batteri fungerer Noget, der kaldes *will-power*.

Den, der vil være Spiritist, har ikke Lov til at vrage disse Beretninger: Clement Pine med hans Aandetelegraf og hans Aander hører ham til.

Fænomener, hvoraf Spiritisterne gjøre saa meget Væsen, hævde jo idelig, at de, der se dem, kun se dem, fordi de tro paa dem og ville se dem. Det er da vel ikke saa overraskende, naar Spiritisterne vende denne Argumentation om og svare: de, der ikke se Fænomenerne, se dem ikke, netop fordi de ikke tro paa dem og ikke ville se dem. Men det Mærkelige bestaar deri, at Mangelen paa Tro meget jævnlig ikke alene forhindrer den paa-gjældende Tvivler i at se Fænomenerne, men ogsaa alle de tilstedeværende Troende! Det er Noget, alle Spiritister ere enige om, at en Tvivlers Nærværelse — i alt Fald hvis han søger at komme paa Spor efter Fænomenets Aarsag, saa at hans Tvivl er ikke blot passiv men aktiv — har en overordenlig deprimerende Indflydelse paa Aanderne. Nogen fyldestgjørende Forklaring af denne Mærkelighed har man ikke leveret; — det er et Faktum, at Tvivlen har denne Virkning, og for Faktum maa man bøje sig, hvad enten man kan forklare det eller ej.

Vi ville imidlertid bestræbe os for at opfylde denne Hovedbetingelse; men dermed er Sagen ikke klaret. Det synes nemlig — i alt Fald efter nogle Forfatteres Sigende — at der kan opstilles andre Betingelser. Dog hersker der ikke Enighed herom, og det beror nok hovedsagelig dels paa Fænomenernes Art, dels paa vedkommende Mediums Færdighed og Uddannelse, hvad der forøvrigt udkræves, for at en Forbindelse med Aande verden skal kunne lade sig iværksætte. Der er saaledes mange Manifestationer, der kun kunne vise sig i Mørke;*)

---

*) Fænomener, der kun ville vise sig i Mørke, have jævnlig vakt en let forklarlig Tvivl; men Spiritisterne forsikre os rigtignok, at man gjør Medierne storlig Uret ved at mistænke dem for at bruge

ved andre skulle de Tilstedeværende sidde i en bestemt Orden; er der Tvivlere tilstede, er det ikke altid heldigt, om de sidde for nær ved Mediet. Undertiden skal man holde sine Hænder i en bestemt Stilling, f. Ex. ved Borddansen lægge dem paa Bordpladen. Undertiden kræve Manifestationerne en bestemt Temperatur eller et bestemt Vejrlig. Heldigst er det, om man inden Seancens Begyndelse har sat sig i en vis højtidelig Stemning, f. Ex. ved Afsyngning af Psalmer eller ved Fortællinger om Aandesyner eller om, hvad der ellers kan være forefaldet i tidligere Seancer. Visse Aander kunne ikke fordrage Lugten af Tobak, og ville aldeles ikke vise sig i berusede Personers Nærværelse. Af Mediet Mrs. Hollis*) forlangte Aanderne, at hun skulde lade sit Haar hænge frit ned, og de forbød hende at bruge Haarolje eller komme duftende Essenseir paa Lommetørklædet. Rttede hun sig ikke efter deres Forlangende, udeblev Manifestationerne. Til andre Tider er der blevet opstillet andre Betingelser, saa man ser, at det ikke altid er saa ganske let at gjøre Aanderne eller Medierne tilpas. Lad os

---

Mørket paa en mindre tilladelig Maade. En Aand har oplyst, hvorfor Mørket er nødvendigt til Aandernes Legemliggjørelse: •Alle Aander og Medier ville kunne fortælle Dig, at Mørke er negativt og Lys positivt. Naar Du ser en Solstraale skinne ind igjennem en Sprække i et mørkt Værelse, synes dette at være fyldt med Støv. Den Bevægelse, som Du ser, er Liv og Elektricitet i Atmosfæren. Lysen holder Bevægelsen vedlige, og i det Lys kunne vi ikke gjøre Noget. Men naar Værelset er mørkt og der kommer Ro, samle vi disse Partikler og danne deraf Hænder og Legemer!•

*) Et ikke ubekjendt amerikansk Medium. N. B. Wolfe, der har anstillet en storartet Masse spiritistiske Forsøg, har hertil navnlig betjent sig af hende. For ikke længe siden har Victor Hugo og Louis Blanc ved hendes Hjælp søgt at træde i Forbindelse med deres Venner i Aandelandet.

imidlertid haabe, at dette vil lykkes for os: en Rigdom af Fænomener vil da aabne sig for vort Blik.

De spirite Fænomener eller Manifestationer kunne deles i to Klasser: de «fysiske», eller saadanne, hvor Aanderne virke paa eller frembringe materielle Gjenstande, og de «mentale» eller saadanne, hvor Mediet udfolder Evner, som ikke besiddes i normal Tilstand. Under den første Klasse hører bl. A. følgende: den noksom bekjendte Borddans, tunge Gjenstandes Svæven i Luften, Aandebanken, Aandemusik, Aandeskrift (Pneumatografi, Psykografi), Frembringelsen af Frugter, Blomster og mange andre Sager, Vands Forvandling til Vin, Legemliggjørelse af Aandehænder, -arme, -hoveder eller endog af hele Aander, Aandesamtaler (Pneumatofoni, Psykofoni), Aandefotografier osv. osv. Under den anden Klasse kan bl. A. henregnes: Clairvoyance, Somnambulisme, den alt i forrige Artikel omtalte *trance-speaking*, visse Mediers Evne til at tale Sprog, der ere dem aldeles ukjendte. Herhen hører ogsaa den «automatiske Skriven»: naar Aanden kommer over Mediet, formaar det at besvare* forseglede Breve, eller det skriver lærde Afhandlinger om Sager, det aldrig har hørt Noget om; man har Exempler paa Medier, der samtidig med at føre en Samtale med de Tilstedeværende have skrevet et Brev med den højre og et med den venstre Haand, hvert omhandlende sit Emne, og hvert i sit af Mediet ukjendte Sprog. Ofte forkyndes paa den Maade kommende Begivenheder. Mediernes Spaadoms-evne er overraskende. Under denne Klasse Fænomener høre ogsaa de Exempler, man har paa, at Medier ved deres blotte Haandspaalægning have formaaet at helbrede Syge. — Det indrømmes dog af mange Spiritister, at der ved Fænomenerne af denne sidste Klasse er den Ulempe,

at de vanskelig tilstede Kontrol. De kunne derfor ikke have den overbevisende Kraft for Ikke-Troende, som de fysiske Fænomener, hvor Kontrollen jo er mulig. Af de fysiske Fænomener fremhæves særlig Aandefotografierne som havende en ganske overordenlig overbevisende Kraft.

Efter saaledes ganske kort at have nævnt nogle af de vigtigste Fænomener, ville vi begive os hen i en Seance, for dèr at se lidt nærmere paa dem. Vi ville begive os hen i en Seance, hvor de Fænomener, der indfinde sig, ikke høre til denne plumpe Slags, hvis Absurditet er i Øjne faldende, men tvært imod ere ret overraskende, — hvor der ikke er Grund til at tvivle om de Tilstedeværendes Intelligens og Hæderlighed, — og om hvilken der foreligger en Beretning, der dog ikke udelukkende indeholder saadanne aabenbare Naragtigheder, som dem Spiritisternes Skrifter pleje at være overfyldte med, men som tvært imod skal gjælde som Svar paa Faradays og Carpenters Forklaringer.

Den Beretning, hvortil vi sigte, gjælder en Seance, som Mrs. Hollis i 1873 gav i Cincinnati. Beretningen blev oprindelig givet i et Washingtoner-Blad af Mr. Plimpton, som skal være «en af de Forenede Staters dygtigste Journalister», en Mand om hvis Ærlighed og Intelligens der ikke skal kunne tvivles.

Mr. Plimpton begynder med at erklære, at Fænomenerne ikke kunne antages at skyldes Kneb eller Bedrageri, naar man ikke vil gjøre sig skyldig i den usandsynligste af alle Antagelser. Han er overbevist om, at Mediet Mrs. Hollis er en fuldstændig hæderlig og paalidelig Person; men han synes paa sine Steder at indrømme, at Fænomenerne muligvis kunde forklares paa anden Maade end ved at henvise til Aanderne. «Tro paa det Skjulte

og Hemmelighedsfulde har hos mig været en langsomt voxende Plante; men jeg behøver Herbert Spencers Selvtillid for at kunne anmasse mig Ret til at afgjøre den Slags Spørgsmaal *a priori*, og til at erklære, at en Ting er umulig, fordi den ikke hører til, hvad jeg personlig har erfaret.»

Efter denne personlige Erklæring, giver han en Beskrivelse af det Værelse, hvori Seancen gaves. Værelset var oplyst; men selve Fænomenerne foregik under et lille Bord, der var tæt omhyllet med Tæpper, saa at der under Bordet maatte være det fuldstændigste Mørke. At der ikke var noget Menneske skjult under Tæpperne, forvissede Referenten sig om. Mediet, der sad ved Siden af Bordet, havde uafbrudt sin ene Haand liggende derpaa og holdt i den anden en Tavle med en Griffel. Af hvad der forefaldt, kan Følgende anføres:

«Kunde Aanderne citere et Ord eller en Sætning af en Bog, og skrive det paa Tavlen, som Mediet holdt under Bordet? En let Banken med Griffelen paa Tavlen angav deres Beredvillighed til at forsøge.*) Jeg havde taget en Bog med mig, som Mediet umuligt kunde kjende Noget til. Den var indsvøbt i Papir, saa det var umuligt at se, hvad det var for en Bog. Næppe havde jeg lagt den paa en Stol ved Siden af Bordet, førend en Haand greb den og forsvandt med den under Bordet. Jeg passede nøje paa Mediet: hun forholdt sig ganske rolig; hendes ene Haand laa paa Bordet; med den anden holdt hun Tavlen; ikke en Muskel bevægede sig. Vi kunde høre hvorledes Omslaget blev taget af Bogen, hvorledes Bladene bleve vendte, og hvorledes Griffelen begyndte at skrive paa Tavlen. Nogle Øjeblikke efter blev Bogen atter stukket ud og lagt paa Stolen, og strax efter kom Tavlen. Aanden havde skrevet derpaa: «page 20. Branches taught», og ved Eftersyn viste det sig, at disse Ord ganske rigtig fandtes paa den angivne Side. — Her havde jeg da

*) I Bankeaandernes Sprog betyder 1 Slag i Almindelighed «nej», 2 «tvivlsomt» og 3 «ja».

set et Fænomen, der medførte baade fysisk og aandelig Virksomhed. Hemmelig Aftale eller Bedrag kunde her ikke være Tale om. Jeg væltede Bordet og løftede det op: ingen Mekanisme, ingen skjult Medhjælper, intet Sted, hvor Mediet kunde have lagt Tavlen, medens hun tog Bogen, — hvis det havde været en fysisk Mulighed for hende at tage den, hvilket det paa Grund af hendes Stilling ikke var. Og dog havde jeg set en Haand tage Bogen. Hvis jeg kunde se Bogen, maatte jeg ogsaa kunne se den Haand, der tog den fra Stolen. Det gaar ikke an at sige, at mine Sanser kunde forvisse mig om den ene Kjendsgjerning, men vare inkompetente Vidner, naar det gjaldt den anden. Og desuden, havde det været Mediets Haand, hvorledes skulde hun kunne have set at læse og skrive i det fuldstændige Mørke under Bordet? Det forekommer mig, at Professor Faradays Lære om ufrivillig Muskelvirksomhed bringes *hors de combat* ved denne Prøve; og det gaar nok ikke bedre med Professor Carpenters Lære om en ubevidst Hjernevirksomhed. — Dette Experiment interesserede mig saa levende, at jeg vilde gjentage det. Jeg gik hen til en Boghandler og lod ham give mig to Bøger, en fransk og en engelsk, uden at lade mig vide deres Titel eller Indhold. Dette gjorde han, og idet han pakkede dem ind, sagde han, at den mindste var den engelske. Med disse Bøger skulde vi nu experimentere. Mediet sad som sædvanlig med den ene Haand paa Bordet, medens hun i den anden holdt Tavlen under Bordet. Under Bordet var der fuldstændig mørkt. Jeg sagde til Mediet, at jeg havde to Bøger med mig, den ene fransk og den anden engelsk, og jeg foreslog at begynde med den engelske. Jeg lagde altsaa den mindste paa Stolen ved Bordet. Strax efter kom Haanden og tog Bogen. Omslaget blev taget af og lagt paa Stolen, og faa Minutter efter blev ogsaa Bogen og Tavlen stukket ud. Paa Tavlen stod der til min Forbavselse: «De har taget fejl. Dette er ikke den engelske men den franske Bog.» Jeg aabnede Bogen: ja ganske rigtigt, det var en Skoleudgave af Æsops Fabler paa Fransk. Jeg maatte altsaa have misforstaaet Boghandleren. Saa prøvede vi med den anden. Det gik ganske som ved den tidligere Lejlighed: under Bordet i Mørket blev nogle Sætninger, der fandtes i Bogen, nøjagtig afskrevne paa Tavlen. — Formaar ubevidst Hjernevirksomhed at rette den bevidste? Hvis Mediet og de andre Tilstedeværende havde

nogen Anelse, maatte det være den, at den første Bog var den engelske; men om det Urigtige i denne Tro blev vi først underrettede, da det blev skrevet paa Tavlen, at den var fransk. Der var altsaa en Aand, der i det Mindste forstod at læse og skrive, og som virkede uafhængig af vor egen. Hvad betød det?»

Mr. Plimpton fortæller endvidere, hvorledes Aanden i Mørket under Bordet kunde træde Synaale og se hvad Klokken var, hvorledes den kunde løfte tunge Borde i Vejret, hvorledes den formaaede at frembringe Blomster, hvorledes der viste sig forskellige Aandesyner, hvorledes Ildtunger («Aandelys») dansede omkring i Værelset, naar Lyset slukkedes osv. osv. Han ender sin Beretning med følgende Betragtninger:

«Lad Læseren nu paa disse Fænomener anvende Faradays eller Carpenters Theorier. Lad ham prøve de Forklaringer, der ere blevne leverede af disse og andre Fysikere, der i deres Visdom have bildt sig ind at kunne gjøre Rede for disse Fænomener. Jeg paastaar, at han skal se bort fra al Sladder om Bedrageri eller Behændighedskunster og give, hvis han er i Stand dertil, en fornuftig Forklaring uden at udlede Fænomenerne fra Aanderne. — Jeg har, da jeg skrev denne Beretning om, hvad jeg har set, glemt den forfærdelige Dom, Faraday har udtalt: «de, der sige, at de have set saadanne Ting,» paastod han, «ere ikke berettigede til at vidne om, hvad de have set!» Uagtet jeg begyndte mine Undersøgelser som Skeptiker og næsten med en Følelse af Foragt for dem, der tro paa Spiritismen; uagtet min Tanke aldrig har ladet sig forurolige af en uregerlig Fantasi eller af Syner, Varsler og Anelser; uagtet jeg var vant til kun at anse mine Sanser som gyldige Vidner; uagtet jeg er bleven oplært til en kold og rolig lagttagelse af Kjendsgjerninger og Begivenheder; uagtet jeg var rede til at angive Svig og Bedrag, hvis saadant forefandtes, — saa har jeg dog — da jeg samtidig var bestemt paa ærligt og oprigtigt at foretage Undersøgelserne og uden Hensyn til Følgerne at vidne om Sandheden, og da min Tvivl efterhaanden er bleven overvundet og min Vantro besejret — maattet komme til den Slutning, at disse Fænomener

vare, hvad de gav sig ud for at være. Den Overbevisning er bleven mig paatvungen, at Aander, der for os ere usynlige, undtagen forsaavidt de give sig Udtryk ved særlig begavede Personers Mellekomst, kunne træde i Forbindelse med de Levende, og at de have en lige saa ubetinget personlig Tilværelse som vi selv.»

Det maa være nok med denne Prøve paa Mrs. Hollis's Seancer, der i Virkeligheden ikke frembyde Andet end, hvad der har gjentaget sig i saa mange tusende spiritistiske Møder. Men der er en ejendommelig Slags Fænomener, som vi bør skjænke et Par Ord, da det paastaas, at der i dem haves et Bevis for Manifestationernes objektive Virkelighed. Det er Aandefotografierne.

Det paastaas saa ofte, at de Skikkelser, spiritistiske Medier og ingen Andre kunne se, kun ere Produkter af en levende Indbildningskraft. Det paastaas, at disse «Aander», der kunne tale, skrive med Afdødes Haandskrift, flytte tunge Gjenstande, frembringe forskellige Gjenstande eller iklæde sig selv en legemlig Form, — maatte kunne fotograferes, hvis de havde en objektiv Virkelighed og ikke blot skyldtes en ophidset Fantasi. Nu vel: Spiritisterne hævde, at de kunne fotograferes. Fotografien, «der ikke lyver», har frembragt Billeder af Aander, der ganske svarede til den Beskrivelse, «seende» Medier havde givet af dem, Aander, hvis Nærværelse det havde været Fotografen umuligt at opdage. Fotografien har frembragt Billeder af Aander, der havde en umiskjendelig Lighed med afdøde Personer. Et Par Exempler.

I «Spiritual Magazine» Okt. 1873 fortælles det, at Dr. Thomsen fra Clifton, da han en Gang lod sig fotograferes, til sin Forbavselse opdagede paa Fotografiet foruden sit eget Billede Billedet af en Dame, der var ham

ganske ukjendt. Han sendte Fotografiet til en Onkel af sig med Forespørgsel, om han tilfældigvis skulde vide, om nogen afdød Slægtning lignede dette Billede. Svaret var, at det var et Portræt af Dr. Thomsons egen Moder, der var død ved hans Fødsel! Der existerede tidligere ikke noget Billede af denne Dame, saa Dr. Thomson havde ingen Anelse om, hvorledes hun saa ud. Onklen bemærkede, som naturligt var, at han «ikke forstod det.» — Paa samme Maade skal det være gaaet flere Andre.

Mr. Slater, en dygtig Fotograf, tog i sit eget private Atelier, hvor der ikke kunde være Tale om Svig, et Fotografi af sin Søster. Ved Siden af Søsterens Billede ses to Hoveder, hvoraf det ene aldeles bestemt er Lord Broughams, og det andet, der er mindre tydeligt, tror Mr. Slater er Robert Owens, hvem han nøje har kjendt lige til hans Død. Mr. Slater har taget mange andre Fotografier, hvor lignende Mærkeligheder findes. «Men det Væsenlige er dog ikke, om disse Skikkelser ligne afdøde Personer eller ej. Det Vidunderlige er den Kjendsgjerning, at der overhovedet fremkommer bestemte og tydelige menneskelige Skikkelser paa Pladen, uagtet intet menneskeligt Væsen foruden Fotografen og den Fotograferede var tilstede.»

Paa Aandefotografierne vil man se, at Aanderne næsten altid vise sig indhyllede i rige Draperier. I Almindelighed ere de saa tæt indhyllede, at der af Hovedet og Ansigtet næppe ses tilstrækkeligt til, at det er muligt at gjenkjende Skikkelsen. Forklaringen af denne Mærkelighed gaar ud paa, at «den menneskelige Skikkelse er vanskeligere at legemliggjøre end Draperierne.» Og den Slutning, der udledes heraf, er denne: «Det traditionelle «hvidklædte Spøgelse» var altsaa ikke tomt Hjærnespind, men var en Virkelighed, en Kjendsgjerning, der har en

dyb Betydning, og som staar i Forbindelse med en endnu nupdaget «Kemis Love.» (Wallace).

Ved Aandefotografierne, paastaas det, er den objektive Virkelighed af usynlige menneskelige Skikkelser bleven gjort til en «videnskabelig Kjendsgjerning.»

Den foranstaaende korte Omtale af forskjellige spirite Fænomener vil, trods dens Kortfattedhed, kunne give et Vink om, at Læren om Aandeverdenen kan benyttes til at give en Forklaring af Meget, som man hidtil var tilbøjelig at betragte som Fabel, fordi Naturvidenskaberne ikke anerkjendte det.

Naar der i Bibelen fortælles om den Haand, der ved Belhazzars Gilde skrev de truende Ord paa Væggen, — hvorledes vil saa den troende Antispiritist kunne forklare det, da han jo ikke vil tro paa Aanderne, men dog i Følge Bibelen er forpligtet til at tro, at Haanden virkelig viste sig, og at det ikke var noget Menneskes? — Naar det i Bibelen hedder, at Kristus forvandlede Vand til Vin, saa kan det for Spiritisterne ikke vise sig som noget Uforklarligt og Uforstaaeligt, aldenstund mange spiritiske Medier kunne gjøre det Samme. — Naar det i Bibelen om Underne paa Pintsedagen berettes, at der viste sig for Apostlene Tunger som af Ild, der fordelte sig og satte sig paa enhver af dem, og de begyndte alle at tale med fremmede Tungemaal, eftersom Aanden gav dem at udsige, — saa er det jo ikke Andet end, hvad der er hændet i Masser af spirite Seancer, baade hvad Ildtungerne og de fremmede Tungemaal angaar. — Naar der i Bibelen fortælles om Opstandelse fra de Døde, om Syges Helbredelse, om fem Tusendes Bespisning, om Engle og

Aanders Nedstigen paa Jorden og Talen med Menneskene, — saa undre Ikke-Spiritister sig nødvendigvis over, at den Slags Ting aldrig mere hændes, men Spiritisterne svare, at de i Virkeligheden daglig gjentage sig. — Paa disse Bibelens Fortællinger skulle Ikke-Spiritister «tro», men forstaa dem kunne de ikke. Spiritisterne forstaa dem.

Hvor besynderligt lyde ikke den katholske Kirkes Mirakler! Hvem kan tro paa Miraklerne i Lourdes, naar han ikke er Spiritist! Og hvor naturlige maa disse Mirakler ikke forekomme Spiritisterne!

Socrates's «Daimon» faar sin rette Belysning af Spiritismen. — Oldtidens Orakler, Præstinden Pythia kommer atter til Ære og Anseelse. — Drømme, Forudannelser og Spaadomme forklares af Spiritismen, og denne Lære viser os, hvor meget der er sandt og hvor meget Bedrag i Trolddommen og Hexeriet.

Og hvor mange hidtil uopklarede Mysterier blive ikke løste af den spirite Lære! I Aaret 1841, altsaa syv Aar før den moderne Spiritismes Fremkomst, skrev Major E. Moor F. R. S. (Fellow of the Royal Society) en lille Bog, «Bealings Bells», i hvilken han fortæller om en gaadefuld Klokkeringning, der i 53 Dage havde været ved paa hans Ejendom Great Bealings. Ethvert Forsøg paa at opdage Aarsagen var forgæves, og alle mulige Bestræbelser for at frembringe en lignende Klokkeringning slog fejl. Saa besluttede han sig til at skrive herom i Bladene. Til Svar herpaa fik han fjorten Meddelelser, der alle fortalte om lignende Tilfælde i forskellige Dele af England, hvor nogen fysisk Aarsag heller ikke havde været paaviselig. Et Sted havde denne Klokkeringning været over hundrede Aar. «At forklare Sligt ved

at henwise til Bedrag, er ubetinget den mest utrolige af alle Forklaringsmaader. Spiritismen giver Forklaringen, idet den fortæller om tilsvarende Kjendsgjerninger, der daglig hændes, og som udgjøre det store System af Fænomener, hvorved den spirite Theori bevises.»

Endelig skal det fremhæves, at det er Spiritismen, der giver Løsningen af Spørgsmaalet om Bønnens Kraft. De, der bede i Aand og Sandhed, ville ved deres større Inderlighed, større Ærlighed, større Iver lettere end Andre kunne vinde Medfølelse hos aandelige Væsenner, der da, forsaavidt den «mediumistiske Evne» er tilstede, ville bestræbe sig for at besvare Bønnen, i alt Fald middelbart. George Müller i Bristol, der har skrevet en «Narrative of some of the Lord's dealings with George Müller» (6te Udgave 1860), er et slaaende Exempel herpaa. George Müller, der fra 1830, da han giftede sig, har underholdt og opdraget sin Familie, og som har stiftet Asyler eller Vajsenhuse, hvor fire tusende faderløse Børn opdrages og til Dels underholdes, har aldrig haft nogen Formue eller faste Indtægter, og har dog i rette Tid kunnet bestride de store Udgifter, hans Foretagender nødvendigvis maatte medføre. Utallige Gange har der ikke været en Skive Brød i hans Hus eller Penge til at købe for, og uagtet han aldrig har laant det Ringeste eller direkte eller indirekte anmodet eller ladet anmode Nogen om en Skilling, og uagtet der aldrig er blevet anstillet Indsamlinger for ham, — have han og hans Børn dog aldrig manglet det Nødvendige. «Han og hans have bogstavelig levet fra Haanden til Munden: hans eneste og udelukkende Hjælpkilde har været: Bønnen.» Hvorledes lader dette sig nu forklare? «Spiritisten forklarer det som et Resultat af George Müllers

personlige Indflydelse. George Müllers ædle Enfoldighed, hans Tro, grænseløse Barmhjærtighed og Godhed har faaet Væsener af en lignende Natur til at tage sig af hans Sag og hans mediumistiske Evne har gjort dem det muligt at arbejde herfor, ved at paavirke Andre, saaledes at de bragtes til at sende ham Penge, Føde, Klæder osv. netop i det Øjeblik, da han trængte hertil. Hvilken Magt der var den virkende, oplyses slaaende ved de talrige Breve, der jævnlig ledsagede Gaverne, og hvori Giverne fortælle om den pludselige og uimodstaaelige Lyst, der drev dem til paa en vis bestemt Tid at sende en vis bestemt Sum, hvilken Sum netop var den, han trængte til og havde bedt til Gud om. Sligt kunde bortforklares, naar det kun hændtes nu og da; men naar Livets daglige Fornødenheder i Løbet af tredive Aar uafbrudt tilfredsstilles paa den angivne Maade, lader Kjendsgjerningerne sig ikke bortforklare.» (Wallace.)

Naar vi nu skride til Forklaringen af de spirite Fænomener, saa forstaar det sig af sig selv, at der under Forudsætning af en almægtig personlig Gud Intet er til Hinder for at antage deres Mulighed. Men under den Forudsætning er jo ogsaa den katholske Kirkes Mirakler og meget Andet, som man her gjør saa grundig Nar af, muligt; under den Forudsætning er Alt jo muligt, — Alt, undtagen Videnskaben. Men Spiritisterne erklære sig — i alt Fald ofte — for «Fritænkere», og de ville ikke opgive Videnskaben. Vi maa derfor søge Forklaringen andetsteds.

Det viser sig da, at medens Spiritisternes og Videnskabens Forklaringer staa skarpt lige over for hinanden,

haves der et tredje Forklaringsforsøg, der søger at mægle mellem de to Modstandere.

Videnskaben hævder, at mange af Fænomenerne kun ere Resultater af en «ubevidst Muskelvirksomhed», en «ubevidst Hjernevirksomhed». Andre Fænomeners objektive Virkelighed benægtes rent ud, idet de kun kunne ses af Folk, der ere udrustede med en ganske usædvanlig levende Indbildningskraft. Og atter andre, hvis objektive Virkelighed ikke kan benægtes, ere kun godt udførte Taskenspillerkunster.

Spiritisternes Forklaring gaar ud paa Følgende: Til Borddansen, Aandebankningen, de tunge Gjenstandes Svæven i Luften, Psykografien og hvad de utallige andre Fænomener nu hedde, — har det, trods al anvendt Umage, været umuligt at paavise nogen fysisk Aarsag. De spirite Fænomener lade sig ikke forklare ved Hjælp af de kjendte Naturlove, og selv om det lod sig tænke, at der fandtes ukjendte Naturlove, som virkede med ved flere af Fænomenerne, saa vilde de dog umulig kunne forklare den hele Række af Fænomener, hvorpaa den spirite Theori hviler. Det er først efter at alle andre Forklaringsmaader have været forsøgte og vist sig ufyldstgjørende, at Spiritisterne have følt sig tvungne til at udlede Fænomenerne af en Virksomhed, der udfoldes af usynlige Aander. Spiritisterne forsikre os, at de først have forsøgt alle fysiske Forklaringsmaader, og at de ikke ere komne til den Slutning, at det maa være Aander, der faa Bordene til at danse osv., blot fordi de saa en mærkelig og tidligere ukjendt Bevægelse. «Den spirite Theori», paastaa de, «er kun blevet antaget som en sidste Tilflugt, efter at alle andre Theorier ynkelig have svigtet; den er kun bleven antaget, fordi Fænomen paa Fænomen, Kjends-

gjerning paa Kjendsgjerning er traadt frem og har givet direkte Bevis for, at de saakaldte Døde endnu leve. Den spirite Theori er den logiske Slutning af Kjendsgjerningernes hele Række.» Saaledes tale Spiritisterne, og de tilføje, at naar man ikke kommer til denne Slutning, saa gjør man det ikke, dels fordi man skrider til Undersøgelsen med den forudfattede Mening, at Spiritismen er Galskab, dels fordi man kun holder sig til nogle enkelte Kjendsgjæringer i Stedet for at tage den samlede Masse af Kjendsgjæringer. En ærlig og samvittighedsfuld Betragtning heraf vil, paastaa de, føre til følgende Slutninger: «Mennesket er en Tohed, der bestaar af en organiseret aandelig Skikkelse, der udfolder sig i Overensstemmelse med og gennemtrænger det fysiske Legeme, og som har tilsvarende Organer og en tilsvarende Udvikling.» «Døden er denne Toheds Ophævelse, men den medfører ikke nogen Forandring i Aanden, hverken i moralsk eller intellektuel Henseende.»*) «En progressiv Udvikling af den intellektuelle og moralske Natur er Individets Bestemmelse; den Kundskab, den Ud-

---

*) Aanden beholder altsaa efter at være skilt fra Legemet de samme moralske og intellektuelle Egenskaber, som den havde, da den var forenet hermed. Dette lyder mærkeligt, men naar Wolfe fortæller, at Aanden kan føre med sig over i Aande verdenen de Egenskaber, som Legemet havde, — saa antager Galskaben dog vel store Dimensioner. Wolfe — der er Læge — fortæller, at Folk, der dø af Tæring eller lignende Lidelser, ofte i længere Tid efter at de ere traadte ind i Aande verdenen, vedblive at være svage. For at styrke sig søge de da at komme i Berøring med sunde og raske Personer; «thi hos dem indsuge de Sundheds- og Styrkeelementer og gjenerhverve saaledes de tabte Kræfter.» — Denne «new theory of sickness», der forklarer den «Udmattelse» og «Træthed», hvorover Medierne klage (naar Fænomenerne ikke vil gaa), fremsættes for fuldt Alvor af en Læge, der rigtignok til Gavns er Spiritist.

vikling og den Erfaring, der erhverves i det jordiske Liv, danner Grundlaget for Aandelivet.»

«Ved Hjælp af særligt begavede Medier kunne Aanderne træde i Forbindelse med de Levende. De føle sig dragne henimod dem, med hvem de kunne sympathisere. Men deres Meddelelser behøve ikke at være fejlfrie, da Døden, som anført, ikke medfører nogen pludselig og væsenlig Forandring i Aandens Natur.» Dette er den spirite Læres fire Hovedsætninger. Hvorvidt de hvile paa noget fast Grundlag, bliver Videnskabens Sag at afgjøre, der dog vel ikke er saa afmægtig, som Spiritisterne gjerne ville give den Udseende af at være. Inden vi gaa over over til de andre Forklaringsmaader, maa vi dog allerede her gjøre et Par kritiske Bemærkninger om den spiritistiske. Den første skal da være den, at det unægteligt er ret snildt af Spiritisterne at indrømme, at Aanderne, fordi deres Natur moralsk og intellektuelt er den samme som Menneskenes, kunne fejle; men ved denne Indrømmelse tabe Aandemeddelelserne rigtignok i en betydelig Grad i Interesse. Indser Spiritisterne da ikke, at de ved idelig at undskylde de haandgribelige Fejltagelser, hvori Medierne gjøre sig skyldige, med Tilstedeværelsen af «løgnagtige Aander», i en væsenlig Grad svække den Tro, som de ville sikre? — Vor anden Bemærkning ville Spiritisterne synes endnu mindre om; thi den gaar ud paa, at den spiritistiske «Forklaring» slet ikke er nogen Forklaring. Selv om det antages, at Rigtigheden af de fire nys nævnte Hovedsætninger var godtgjort, — saa vilde Fænomenene aldeles ikke dermed være forklarede. Selv om det antages, at Spiritisterne havde Ret i at hævde, at Mennesket har en af Legemet ganske uafhængig Aand; at denne efter at være skilt fra

Legemet fortsætter sin Udvikling; *at* den ved Adskillelsen fra Legemet ikke undergaar nogen principiell Forandring; *at* den kan meddele sig til Menneskene, — saa forklarer alt dette dog paa ingen Maade alle de spirite Fænomener. Det indrømmes udtrykkeligt, at Aanderne udvikle sig videre paa Basis af, hvad der er erhvervet i det jordiske Liv; men i saa Tilfælde, hvorledes er det muligt for dem at forudsige kommende Ting? Kan Spaadomsevne og Alvidenhed erhverves af et Væsen, der principielt ikke er forskjelligt fra Mennesket? Og hvorledes vil det være muligt for et saadant Væsen at trodse Naturlovene? Hvert Øjeblik handle de Aander, Spiritisterne fortælle om, imod Tyngdeloven og de andre Naturlove; men paa Spørgsmaalet om, hvorledes dette er muligt, giver den spiritistiske Theori ikke Skygge af Svar. Spiritisterne anerkjende Tyngdeloven som en Lov, og dog tillade de deres Aander at handle imod den. Det var dette som skulde forklares, men som ikke bliver forklaret. Er det muligt at tænke sig Væsener — man kalde dem Aander, eller hvad man vil —, der ikke behøve at respektere Naturlovene? Spiritisterne svare ja, men glemme at bevise dette Svares Berettigelse.

Den tredje Forklaringsmaade indrømmer de spirite Fænomeners Virkelighed, men vil ikke anerkjende deres aandelige Oprindelse, hvorimod den hævder, at de skyldes en endnu uopdaget Naturkraft. Den søger saaledes at mægle mellem de to Modstandere: til Videnskaben gjør den den Indrømmelse, at al Tale om «Aander» er urimelig, og Spiritisterne søger den at tilfredsstille ved at anerkjende, at Fænomenerne hverken skyldes en op-hidset Fantasi eller en ubevidst Muskelvirksomhed. Men den har det tilfælles med de fleste Mæglingsforsøg: den tilfredsstiller ingen af Parterne. Man vilde ganske vist

gjøre sig skyldig i en utilladelig Anmasselse, naar man benægtede Muligheden af, at der kunde forefindes en hidtil ukjendt fysisk Kraft; men en saadan vilde paa ingen Maade forslaa til at forklare samtlige spirite Fænomener; den vilde i det heldigste Tilfælde kun kunne forklare nogle af de simplere fysiske. En saadan Kraft kunde maaske forklare den Banken, Kate Fox hørte; men hvorledes skulde den kunne forklare den Betydning, der laa i denne Banken? En saadan Kraft kunde maaske forklare Borddansen og adskillige andre af de fysiske Fænomener; men hvorledes skulde den kunne forklare de Svar, der paa forskjellig Maade ofte ere blevne givne paa ikke udtalte Spørgsmaal? Hvor villig man end er til at indrømme, at vi ere langt fra at kjende alle de i Naturen virksomme Kræfter, saa maa denne Forklaringsmaade dog — hvad enten den ses fra Spiritismens eller fra Videnskabens Standpunkt — betegnes som ufyldstgjørende. — Det fortjener endnu at bemærkes, at de, der slutte sig til denne Forklaringsmaade, i de fleste Tilfælde have gjort det første Skridt henimod Spiritismen. Det næste Skridt plejer at føre dem helt over i Spiritisternes Lejr.

Saaledes staar der da kun Videnskabens Forklaring tilbage. Videnskaben indrømmer — og den maa indrømme det, hvis den ikke vil betegne som Taaber eller Løgnere en stor Masse Mennesker, om hvis fuldstændige Paalidelighed der ikke kan tvivles — Videnskaben indrømmer, at en Mængde spirite «Manifestationer» ikke alene virkelig finde Sted, men at ogsaa de paagjældende Medier ofte ere fuldstændig uvidende om, at det er dem selv og ikke Aanderne, der fremkalde dem. Forsaavidt indrømmer den Fænomenernes Ægthed. Men den hævder, at hvor overbeviste end de Paagjældende ere om, at

Fænomenerne udelukkende skyldes Aanderne, saa er det dog dem selv og ingen Andre, der frembringe dem. Af de Videnskabsmænd, der have paavist dette, kunne særlig nævnes Professor Faraday og Dr. Carpenter.

Faraday har gjort sig bekjendt ved sin Forklaring af Borddansen. Før over tyve Aar siden lykkedes det ham ved Hjælp af et lille Apparat, som han havde konstrueret i dette Øjemed, at bevise, at Bordets Bevægelse skyldtes de Omsiddendes Muskelvirksomhed, selv om de muligvis udøvede denne aldeles ubevidst. Apparatet førte et uomstødeligt Bevis for, at Bordet kun gik rundt, naar det modtog et tilstrækkelig stærkt Tryk af de Omsiddende. Omvendt har det ofte vist sig, at Bordet ikke gik rundt, naar man ved at lade de Omsiddende betragte en bevægelig Gjenstand, fik det til at tage sig ud for dem, som om det var Bordet, og ikke denne Gjenstand, der gik rundt! — At Faradays Forsøg vare heldige, have Spiritisterne vel ikke kunnet benægte; men de pleje at indvende, at de kun bevise, at «de, der prøvede Borddansen i Faradays Nærværelse, gav Bordet det nødvendige Tryk, hvilket vi ikke gjøre.» Men den samme Indvending havde hine ogsaa gjort; ogsaa de vare overbeviste om ikke at have nogen Andel i Bordets Bevægelse, — indtil Forsøgene godtgjorde det Modsatte.

De her omtalte og andre lignende Forsøg kunne ganske vist forklare en Del af de blot fysiske Fænomener; men der er andre, som endnu staa uforklarede. Bordets Bevægelser og Bankningen kunne forklares; men de Svar, de Oplysninger, de Meddelelser, der gives ved Bankning, hvorledes forklares de? Dr. Carpenter har besvaret dette Spørgsmaal. Han har paavist, at de Fænomener, der vise sig, næsten altid ere saadanne som Mediet og

de Tilstedeværende ventede, at de skulde blive, hvoraf kan sluttes, at de skyldes «en ubevidst Hjernevirksomhed»; thi det er sikkert, at ligesom megen Muskelvirksomhed gaar for sig, uden at vi skænke den den fjærneste Tanke, saaledes sker ogsaa megen af vor aandelige Virksomhed ganske ubevidst.

Nu indvendes der rigtignok, at de Meddelelser, de formentlige Aander give, ofte ere af en saadan Natur, at Mediet selv ikke kunde give dem paa Grund af manglende Kundskab. — Det er imidlertid saa uheldigt, at naar man gaar til Bunds i Sagen, naar man ret undersøger de «forbavsende» Exempler, der fremdrages, — viser det sig altid, eller næsten altid, at Mediets Uvidenhed ikke var saa fuldstændig, som det muligvis selv troede. Muligvis har det ikke selv været paa det Rene med, hvad det vidste; men desuagtet have de Svar og Meddelelser, «Aanden» gav, ligget paa Bunden af dets egen Viden. «Thi den ubetinget største Del af vore aandelige Skatte, ligger, som Sir W. Hamilton med Rette har bemærket, «udenfor vor Bevidstheds Omraade, skjult i Sjælens dunkle Kroge», saa at, naar vi en Gang har vidst en Ting, Spørgsmaalet om vi til en given Tid endnu kunne siges at vide den simpelthen er et Spørgsmaal, om vi med Lethed kunne drage den frem fra vor Hukommelses Oplagskammer. Der er nogle Tanker, som — hvis vi tør bruge et saa materielt Billede — ligge systematisk ordnede paa Hylder, hvortil vi have en let Adgang, saa at vi i Almindelighed vide at finde, hvad vi trænge til; dette er Tilfældet med den Viden, vi have daglig Brug for. Og dog, — hvem er det ikke hændet, at han i et givet Øjeblik har været ude af Stand til at mindes et Navn eller en Sætning, der i Almindelighed er ham vel

bekjendt, ligesom man ofte er ude af Stand til at huske, hvor man har lagt sine Brillen eller sit Blyant for fem Minutter siden? Der er andre Forestillinger, om hvilke vi vide, at vi have gjemt dem et eller andet Sted, men som vi ikke kunne finde uden først at lede efter dem; som naar vi f. Ex møde en Bekjendt, vi ikke have set i lang Tid, hvis Ansigt er os bekjendt, men hvis Navn vi ikke kunne mindes. I disse Tilfælde er det temmeligt sandsynligt, at de tabte Forestillinger ville findes, naar vi lede efter dem, eller at de pludselig og tilfældig ville indfinde sig af sig selv. Men der er en anden Viden, som vi ikke er os bevidst, at vi have eller nogensinde have haft. Det hændes jo idelig i det daglige Liv, at en Mand bestemt paastaar lige over for sin Kone, at hun «virkelig aldrig» har fortalt ham det eller det, da han i saa Fald «ganske sikkert» skulde kunne huske det, — og saa kan efter Dages eller Ugers Forløb en Lysstraale ganske tilfældig skinne ind i en mørk Krog i hans «Tanke-Værelse» og faa ham til at mindes, at en saadan Meddelelse virkelig i sin Tid blev givet ham, uden at han da agtede derpaa.» Som et Exempel paa den af Metafysikere almindelig antagne Mening, at hvad man en Gang til Bunds har lært, det glemmer man aldrig fuldstændigt, anføres den Mand, der som Dreng forlod sit Fædreland, og som, da han halvfjerdsindstyve Aar efter vendte tilbage, havde glemt sit Modersmaal saa fuldstændig, at han ikke længere forstod et eneste Ord; — og dog: efter de halvfjerdsindstyve Aars Fraværelse dukkede Mindet herom pludselig op igjen: under vilde Feberfantasier begyndte han at tale sit Modersmaal saa flydende og saa rent, som om han aldrig havde talt andet, — — for atter at glemme det, da han helbrededes. Og det er bekjendt nok, at

Mindet om forbigangne Begivenheder, der ganske havde forladt den bevidste Hukommelse, i Dødsøjeblikket have vist sig for Sjælen saa levende som nogensinde.

Det Anførte giver en Antydning af, hvor ufuldstændigt vi kjende vor egen Viden. Hvorledes den tabte Viden atter bringes frem, er et andet Spørgsmaal; men da det sker uafhængig af Viljen og Bevidstheden, maa det ske automatisk eller mekanisk, og ansete Fysiologer hævde, at der ingenlunde er noget Overraskende i, at Cerebrums automatiske Virksomhed giver sig Udtryk i Muskelbevægelser og at «Bankeaaender» og skrivende Medier saaledes kunne aabenbare Kjendsgjæringer, der en Gang have været kjendte, men som nu ere gaaede i Forglemmelse, eller give Svar, der vise sig at være rigtige, skjønt de stride mod, hvad man havde ventet. En fremragende Videnskabsmand, om hvis Sanddrthed, der ikke kan tvivles, fortæller saaledes, at en afdød Vens Aand viste sig for ham og paa Spørgsmaalet: «naar saa jeg Dig sidst?» gav et Svar, der stod i Modstrid med Spørgerens Erindring. Men da han senere talte med sin Familie derom, dukkede det op for hans Erindring, ikke alene at han virkelig havde set sin Ven paa den angivne Tid, men at han ogsaa havde talt herom til sin Familie. — Endnu et Exempel: En Aand melder sig ved Banken paa et Bord. Paa Spørgsmaalet om, hvem den er, svarer den: «Edward Young.» «Digteren?» «Ja.» «I saa Tilfælde, citer en Linje af et af dine Digte.» Aanden citerer: «Man was not made to question but to adore.» «Findes det i Digtsamlingen «Night Thoughts»?» «Nej.» «Hvor da?» Svaret lyder: «JOB». Det kunde Spørgerne ikke forstaa: de vidste ikke hvad han mente med «Job», da de ikke nøje kjendte hans

Digte. Den næste Dag køber den ene af dem et Exemplar af Youngs Digte, og finder der en Fortælling om Job, der ender med den anførte Linje. Man tænke sig hans Forbavselse. Men Forklaringen lader ikke vente paa sig; ved gjentagne Gange at tænke sig om, viser det sig, at han alt tidligere havde læst den nævnte Fortælling, og at Bogen alt befandt sig i hans Hus. «Det var en i Forglemmelse gaaet Tanke (*latent idea*), Bankeanden havde bragt frem.»

Men hvor mange saadanne Exempler, der end fremføres, saa ville Spiritisterne dog ikke bøje sig for Beviserne for, at Mennesket ikke kjender Grænserne for sin egen Viden, og for Læren om den ubevidste Hjernevirksomhed og ubevidste Muskelvirksomhed. De paastaa, at denne Lære er en «Hypothese», der kun er opfundet for at forklare de spirite Fænomener, — uagtet Læren er ældre end den moderne Spiritisme, og uagtet Tilstedeværelsen af en ubevidst Muskelkraft er tilstrækkelig anerkjendt (Aandedrættet, Hjærtets Banken, Højtlesning uden at man aner hvad man læser osv.). Spiritisterne rykke saa frem med friske Tropper. De henvise bl. A. til visse Mediers Evne til, naar Aanden tillader det, at tale Sprog, som de i normal Tilstand slet intet kjende til (Dommeren Edmunds Datter f. Ex.). Beretningerne herom fortjene dog lidt nøjere Prøvelse, inden man kan fæste ubetinget Tiltro til dem; thi det synes tvært imod, at Sprogkundskaber ikke just er det, hvorved Aanderne og Medierne brillere. I N. B. Wolfes førnævnte Bog forekommer der saaledes flere franske Aander. Marechal Ney, Dronning Hortense, Kejserinde Josefine osv. høre, som det hedder, til Wolfes «band of spirits» (formodenlig fordi han er døbt med Navnet «Napoleon Bonaparte»);

men medens disse franske Aander tale et ulasteligt Engelsk (eller Amerikansk), synes de saa temmelig at have glemmt deres Modersmaal. Kejserinde Josefine, der har skrevet en stor Del af Wolfes Bog, og som har været ham en meget værdifuld Medarbejder, giver et Par Gange Prøver paa sin Færdighed i Fransk; men i disse Prøver findes der saa mange engelske eller amerikanske Vendinger og saa mange naragtige Fejl, at Sproget i alt Fald ikke fortjener Navn af Fransk. Omvendt synes Shakespeare og de engelske Aander, der optræde i Frankrig, at glemme Engelsk. Og det er endnu aldrig lykkedes at faa Socrates til at tale Græsk. Saadanne Ting gjøre nødvendigvis En lidt mistroisk. Det gaar nok Medierne, der tale «i fremmede Tungemaal», ligesom Apostlene: i de Omstaaendes Øren lyder det, som om de ere «fulde af sød Vin».

Men nu de «helbredende Medier»? Hvorledes vil man forklare, at visse Medier ved den blotte Haandspaalægning formaar at helbrede Syge? Ganske saaledes som man forklarer det samme «Mirakel», naar det udøves af Andre end Spiritister. Enhver Religion fortæller os jo om saadanne «Mirakler». Og i England var det fra de ældste Tider lige ned til det attende Aarhundrede en rodfæstet Tro, at «den kongelige Haands balsamiske Kraft» formaaede at helbrede for visse Sygdomme («King's Evil».*). Karl den Anden «berørte» omtrent hundrede tusende Lidende. Vilde det ikke være forbavsende, om slet Ingen af saa stort et Tal var bleven helbredet? Helbrededes man ikke, var det naturligvis af «Mangel paa Tro». Hvis de «helbredende Mediers» Praxis er lige saa

---

* Se Macaulays History of England ch. XIV.

stor, vilde det være besynderligt, om de aldrig havde Held med sig. Det maa i Virkeligheden antages, at Nogle af dem, der berøres af Mediets Haand virkelig helbredes — ligegyldig af hvad Grund —, og at Andre maaske for en Tid tro, at de ere blevne helbredede. Fremdeles bør det fremhæves, at Sagkyndige forsikre, at den faste Tro paa et Lægemiddels Kraft i mange Tilfælde er det bedste Middel til at fremkalde Helbredelsen. Det har saaledes vist sig, at naar man i et af de «ufejlbarlige» «galvaniske» Lægeapparater, «Perkins's Metallic Tractors», der i sin Tid vandt en saa ubetinget Tiltro, erstattede Metallet med malede Træstykker, der ganske saa ud som hint, var Virkningen paa Patienten den samme: det var ikke den «galvaniske Kraft», men Troen, det kom an paa.

Hvad endelig den store Mængde af fysiske Fænomener angaar, saa er det atter og atter af ansete Mænd blevet paavist, hvori de bestaa. Naar Spiritisterne hævde deres Virkelighed trods Videnskabens Bortforklaringer, og naar de henvise til, at Millioner af Mennesker have set dem, saa kan der mindes om, at det ogsaa lykkedes Theodore Hook at overbevise en talrig londonsk Folkeforsamling ikke alene om at han men endog om at den kunde «se» Løven paa Taget af Northumberland House bevæge Halen. Og der kan mindes om, at der i sin Tid ogsaa var Millioner, der kunde vidne om Hexenes Virkelighed. Og endnu i vore Tider har man jo daglig de mest forbavsende Exempler paa Folks Lettroenhed og Overtro. Endelig skal der mindes om, at disse fysiske Fænomener have en paafaldende Vanskelighed ved at indfinde sig, naar Mediet véd, at de gjøres til Gjenstand for Kritik; i de Troendes Forsamlinger indfinde de sig med største Lethed; er Mediet vidende om, at der er Kritikere

tilstede, udeblive de, — forsaavidt da vedkommende Medium ikke har en ganske usædvanlig Øvelse.

At det ikke lykkedes Faraday at forklare alle Fænomenerne, er utvivlsomt; men nogle har han dog forklaret. At Carpenter ikke har forklaret alle, men kun nogle, er lige saa sikkert. At de øvrige Forklaringer, der ere blevne fremsatte, heller ikke forklare alle men kun nogle, er ubestrideligt. Men lægges alle de forskjellige Forklaringer sammen, vil man dog vist komme til det Resultat, at der ikke staar mange Fænomener uforklarede tilbage, — selv uden at ty til Hypotesen om «en uopdaget Naturlov», hvis Mulighed visselig ikke tør nægtes.

Man bør ved Undersøgelsen af de spirite Fænomener først udskille alle dem, der kun ere Taskenspillerkunster, — og det bliver vist en meget betydelig Mængde; thi ihvorvel det er utvivlsomt, at det store Flertal af Spiritister er fuldstændig hæderlige Folk, og ihvorvel ogsaa mange af deres Medier handle i god Tro, saa kan det dog vistnok siges, at alle eller saa godt som alle de Medier, der drive Spiritismen som Næringsvej — «the professional mediums» —, ere Bedragere eller, for at bruge et høfligere Udtryk, Taskenspillere, — og fra dem er det, at de fleste og de vidunderligste Fænomener komme. Naar først disse Fænomener ere udskilte, lad os saa se, i hvor mange af de tilbagestaaende Aanderne have nogen Andel.

Det, der giver Spiritismen dens Betydning, og det, der forbyder En at ignorere den, hvor meget end de spiritistiske Theoriers og de spiritistiske Fænomers Be-

synderlighed kunde friste dertil, — er naturligvis den Kjendsgjerning, at Millioner af Mænd og Kvinder og nogle af Videnskabens første Repræsentanter have sluttet sig til den, hvorimod den har ingen eller saa godt som ingen Apostater. Den Kjendsgjerning, at Spiritismen i en forbavsende kort Tid har grebet om sig med en sjælden Voldsomhed, og den Udsigt, der er til, at den ogsaa nok skal vide at faa Indpas paa Steder, der hidtil vare forskaanede for den, — forbyder os at gaa den forbi i fornem Tavshed.

Man har rigtignok indvendt, at der, naar Hensyn tages til Folks Forkærlighed for det Vidunderlige, ikke er noget Paafaldende i denne Kjendsgjerning. Ja Lord Amberley*) synes endog at mene, at, hvis der er Noget, der er Paafaldende, saa er det det, at Spiritismen saa mange Steder møder Foragt. Han finder en grov Modsigelse deri, at Folk kunne forkaste Læren om Aanderne og Fortællingerne om deres Manifestationer, naar de antage de Utroligheder, hvoraf deres Religion bestaar. Hvorfor, spørger han, er det latterligt, at tro paa, at et Menneske kan svæve i Luften, naar det er ganske troligt, at et Menneske har spadseret over Vandet? Hvorfor er det Galskab at tro, at Aanderne kunne vende tilbage til os, naar det skal være fornuftig Religion at tro, at menneskelige Væsener efter virkelig at være døde skulle rejse sig til Livet paany? Hvorfor kunne Aanderne ikke stige ned og tale med deres kjære Venner, naar Englene kunde stige ned og tale med Profeterne? Hvorfor skulde et Bord ikke kunne spadseres omkring, naar Havet af Moses kunde lade sig spalte? Og Lord Amberley tilføjer, at der

*) •Experiences on spiritualism• i •Fortn. Rev.• Jan. 1874.

for de spirite Fænomener, der endnu daglig indfinde sig og fremdeles under visse Betingelser ville indfinde sig, dog foreligger langt talrigere og langt paalideligere Vidnesbyrd end for de religiøse, der ikke mere indfinde sig. Der er dog en Mulighed for at undersøge de spirite Fænomeners Ægthed, men Vidnerne om de religiøse ere ikke længere tilstede og kunne ikke tages i Forhør. Er det da ikke langt mere urimeligt at tro paa disse end paa hine?

Vi skulle ikke her tælle efter, hvor mange der i Virkeligheden tro paa de religiøse Mirakler, men vi skulle fremhæve, at der med Hensyn til dem dog i det Højeste kun er Tale om en «Tro»: man «trør» paa dem, men man véd, at de ikke have noget at gøre med Virkeligheden. Ganske anderledes med Spiritismen: her er der en Viden; alene i Amerika forsikre elleve Millioner Mennesker, at de have en videnskabelig Vished for Fænomenernes Ægthed! Det er det, der er det Forbavsende.

Det spiritistiske Spørgsmaal er maaske Nutidens besynderligste Fremtoning. Den, der kunde løse det, vilde løse et af de mærkeligste «sociale Spørgsmaal».